Ч. 26 (12.392). Львів, вівторок 4. лютого 1930. Poczłowa opłata ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Наш господарський конґрес.

Львів, дня 3-го лютого 1930.

Сьогодні відбуваються загальні збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив. В них беруть участь представники наших економічних організацій з усіх закутків української землі в межах Польщі. На зборах будуть розглядати всі наші досягнення на економічній ділянці та обдумувати шляхи господарської праці на будуче. Тому цим зборам уповні прислугує право до назви: українського господарського конґресу.

Конґрес відбудеться в дуже важких обставинах, обставинах поважної господарської кризи в цілій Польщі. Що вона заіснувала давно, для нікого не секрет. Видно це вже й з найновіших звідомлень польського Банку Краєвого Господарства. Господарська депресія започаткована на добре ще в жовтні 1928 року, прибрала при кінці 1929 р. дуже гострі форми, а початок цього року є найгіршим за всі часи. Вже віддавна давалася відчувати надмірна тіснота на грошових ринках, що спричинювала незнану досі у нас векслеву повінь. Але це тревало не довго, — за нею прийшло ще гірше, бо поширилися немов пошесть векслеві протести, що досягають нині вже 20 відсотків, а векслеві примусові прольонґати тягнуться цілими вужами. Нині готівковий кредит просто недоступний не лиш ізза його дорожні, але й недостачі. Маліють обороти цінними, головно дивіденловими паперами, маліють і торги, корчиться продукція. До цього лиха прилучилося ще одно і то найбільше з усіх лих, а саме: упадок цін на господарські плоди, передовсім на збіжє, а далі на яйця, дерево. Вони дійшли до норм, нижчих від коштів продукції. Таким чином утворилися ножиці поміж цінами земельних плодів і промислових продуктів такі великі у розложенні, що хлібороб, стративши ринки збуту на свої плоди, перестав бути консументом і цим дорешти підірвав і так слабий вже збут промислових виробів. Навіть бюджетові доходи державного скарбу зачали від грудня сильно меншати. Зачинаємо жити в часах застою, зростаючого безробіття, завтрішньої непевности.

А наше село? — Обтяжене довгами з часів воєнних переходів і елементарних катастроф, воно нині находиться чи не в найскрутнішому положенні. І коли приглядатись йому, тому примусово безробітному, обдовженому селу, то так мимоволі пригадується гроза жахливих часів ліцитацій зперед 45 літ. І невмолимо висувається на порядок дня катеґоричний наказ гуртування усіх наших сил до орґанізованої самооборони перед лихом. Усім нам треба взятися тим більше до консолідації сил, що до неї приступили вже з повним підготуванням інші, чужі нам орґанізації, які хочуть боронити себе в цих важких часах передовсім коштом нашого господарського життя.

Ось вже зединилися польські хліборобські орґанізації усіх давних займанщин і виготовляють проєкти боротьби з лихом. Великі землевласники напружили усі свої сили для здобуття допомоги в центральних державних урядах й у воєвідствах. Ось жиди, цей дуже поважний господарський чинник на наших землях, виступають щораз аґресивніше проти нашої кооперації. Вже нераз підносилися жидівські голоси проти нашого господарського визвольного руху. В жовтні мин. року заявив д-р Зільберштаб на господарській конференції у Варшаві, що жиди терплять головно від т. зв. „суспільного поступу", себто від того, що кооперативи випирають жидівських купців, а пос. Айзенштат наводить на зразок — як пише „Наш Пшеґльонд" з 19. X м. р. — відносини в Сх. Галичині, де українці закладають кооперативи і замикають шинки, усуваючи в той спосіб жидів із сіл і міст.

Та останній голос львівської „Хвілі" з 26. I. н. р. є чи не наймаркантніший з усіх дотеперішніх голосів. Д-р Шморак пише там з нагоди скликання до Львова на день 2. лютого господарської конференції усіх жидівських орґанізацій купецтва і ремісників Сх. Галичини, Волині і Полісся ось що: „В останньому часі прилучилася до того всього (себто до трівожного господарського положення жидів — Ред.) бойкотова акція, припоручувана до нашої сільської людности, викликана орґанізаторами кооперативного руху, спеціяльно в Сх. Галичині, на Волині і Поліссі. Нічо покищо не діється, щоби протиставитися цій акції, яка має антисемітський характер і уживає як позору кооперативного руху". А що говоритимуть усі вони на зїзді? Ц., наскрізь тенденційні, навіть підбурюючі, не побудовані на ніяких підставах про наш антисемітизм голоси керманичів жидівського господарського життя, спрямовані проти українського господарського руху, є немов би завершенням цього положення, в якому приходиться нам боротися нині за кращу долю. Не квітами, але терням стелиться нам шлях у наших змаганнях до господарського визволення. А нинішня хвиля найтяжча. Та проте ця песимістична ситуація повинна і мусить стати підставою до оптимізму, якщо візьмемося до діла зорґанізованою волею при згідливости в праці усіх наших чинників. Тереном нашої господарської праці є головно село, а його зброєю кооперація і мозольна праця в ній. Лиш суцільно зорґанізоване в ній хліборобство зможе здобути серед тих трудношців належні умови для господарських здобутків.

І ось нині збираються представники нашої кооперації з усіх наших земель на кооперативний конґрес, на загальні збори найвищої кооперативної установи, Ревізійного Союза Українських Кооператив. Там мають вислухати працьовники на кооперативній ниві з усіх сторін нашої землі не тільки звіту із вислідів дотеперішньої збірної праці усієї кооперативної орґанізації, але й розважити нинішнє положення, в якому приходиться працювати нашій кооперації і вирішити дальші напрямні праці над піднесенням нашого господарського добробуту. Попри те мають вони зачерпнути на конґресі і нових сил, нових надій для ще інтензивнішої праці.

Велике завдання лежить на усіх них, на їх постановах щодо напрямних у кооперації, саме в нинішніх часах. І з напруженням буде слідкувати за вислідом цих нарад цілий нарід, бо від них залежати буде в значній частині наша сила в самообороні перед надтягаючими хмарами. Маємо глибоке переконання, що наші кооператори не заведуть наших надій. Вони зі свого завдання виважуться гідно, чого їм щиро бажаємо.

На суспільні теми.

Орґанізація українських робітниць.

II.

Не зважаючи на давно відчуту в нашім громадянстві потребу орґанізації українських служниць, досі вона мало розвинена і щойно від кількох літ започаткована в деяких містах, як Львів, Перемишль, Тернопіль, Стрий, Золочів і Дрогобич. В Дрогобичі дуже успішно розвивається тов. укр. гр. кат. служниць „Під Покровом Пресв. Дів. Марії" завдяки жертвенній праці о. проф. Галзевича, котрий відданий цілим серцем цій справі. Він не тільки сам трудиться на цьому полі, але своїм гарним прикладом ще й інших заохочує до цеї праці.

Колиж на провінції праця на загал слабо започаткована, то не краще вона була поставлена до недавна у Львові, де потреба такої орґанізації була найбільша, бо тут найбільше нагромаджено цього елементу. У Львові нараховують десять тисяч українських служниць, а хто зна, чи їх разом з денними зарібницями не є значно більше.

Мимо загально сильно відчутої потреби такої орґанізації та зусиль і проб переведення її як зі сторони поодиноких людей, так і товариств, справа ця не дала на загал до 1929 року ніяких конкретних вислідів. Крім т-ва гр.-кат. служниць „під покровом св. Йосифа", що згуртувало до 150 членів, а заснування якого є заслугою о. ігумена Тита Галушинського, не було досі у Львові ніякої орґанізації, ні суспільної опіки для загалу українських служниць і зарібниць, розсіяних тисячами по цілім Львові.

Щойно у 1929 р. впав промінь кращої будуччини для цих забутих бездомних, найбільше морально і матеріяльно занедбаних, якими є українські робітниці.

Подумав про них о. митрополит Андрей Шептицький і по батьківськи ними заопікувався, жертвуючи на захист для українських робітниць прегарну реальність з городом і ґрунтом при вул. бічній Стрийській. Це черговий княжий дар цього нашого богато заслуженого мецената на загально-українську гуманітарну ціль. Захистом будуть управляти фахові сили, а саме монахині з Бельгії греко-катол. обряду, що вже вивчили українську мову, які прегарно визнаються у всіх ділянках домашнього господарства і жіночих робіт, а попри те можуть вести відповідні школи й робітні.

З кінцем 1929 року основано для цих-же слуг і зарібниць станове товариство укр. гр.-кат. робітниць „Будучність" під покровом Преч. Діви Марії, під протекторатом о. митрополита Андр. Шептицького.

Товариство „Будучність" засновано дня 3. XI. 1929 при церкві св. Юра у Львові, а відтак орґанізацію поширено на цілий Львів; зорґанізовано сім кружків у різних дільницях Львова, а дня 17. грудня 1929 р. приступлено до заснування централі зложеної з делеґатів по трьох з кожного кружка: відпоручника консисторії, голови і секретарки. До президії ввійшли: епископ Никита Будка як відпоручник Митрополичого Ординаріяту, Евстахія Тишинська як голова, о. Петро Дзедзик як заст. голови, Ольга Гладиловичівна як секретарка, Антоніна Конрадова як скарбничка, Стефанія Фіґолева й о. Антін Каштанюк як члени президії. Завданням товариства „Будучність" є:

1. Піддержування морально-релігійного і національного життя серед робітниць; 2. Піднесення економічно-суспільного їх положення; 3. Несення матеріяльної та моральної допомоги потребуючим робітницям. Словом товариство має на оці дати українським робітницям можність заробітку в часі їх праці, охорону перед деморалізацією і денаціоналізацією, а на випадок безробіття, недуги, старости або нездатности до праці, приміщення. Щоби сповнити це завдання як слід, необхідною є своя власна хата і то в осередку міста Львова. Без власної хати діяльність товариства не може бути успішна.

Тому Управа товариства рішилась доложити усіх старань, щоби дійти до власної хати. Кличем т-ва „Будучність": „Мусимо мати свою власну хату, а в ній все, чого нам бракує".

Колиб тисячі українських робітниць, розсіяних по цілім краю зрозуміли цей клич і тисячами масово вписувались до т-ва „Будучність", то вкладки тисячів робітниць далиб сотки тисяч золотих і в короткім часі можна би здвигнути величаву робітничу домівку, що рівночасно булаб народньою твердинею.

Отже справа загальної орґанізації слуг вступила на реальний шлях, але довершення цього діла, переведення його в цілім краю у всіх містах і місточках і сцентралізування в Союзі т-ва „Будучність" у Львові, закріплення цеї позиції і дальший розвиток цього надійного діла залежатиме від доброї волі, жертвенности і посвяти нашої, свідомої своїх обовязків, інтеліґенції, головно священиків і українського жіноцтва. Служниці і робітниці самі не зорґанізуються, їм треба допомогти в цій справі. Величава орґанізація польського т-ва св. Зити, це діло польського духовенства і польського жіноцтва.

Праця орґанізації служниць і зарібниць, цього вельми ріжнородного елементу, вимагає не тільки богато труду, жертви і посвяти, але передовсім дуже багато терпеливости, витревалости і знання душі людської: треба вникатися во їх сво-

собу думання та увійти і зрозуміти їх положення, треба щиро співчувати їхній долі.

Тому до діла! Нехай не буде між нами ні одного українця, ні одної українки, ані української установи, які не стали-би членами товариства „Будучність“! Члени товариства є дійсні, спомагаючі і почесні. Дійсним членом може бути лише женщина греко-кат. обряду, що є на службі або обслугує по домах і ходить по зарібках. Спомагаючим членом може бути кожна особа правна або фізична греко-кат. обряду, української народности, котра зложить річну вкладку, означену Загальними Зборами. Члени спомагаючі мають майже такі самі права й обовязки як дійсні члени. Почесних членів іменують Загальні Збори товариства за більші заслуги.

В кожнім місті, а у Львові в кожній дільниці, де є бодай 15 членів товариства може завязатися кружок товариства за згодою Головного Виділу. Існуючі вже подібні організації робітниць (служниць) можуть приступити до центрального т-ва як кружки товариства, щоби створити одну могучу, одноцільну організацію греко-кат. робітниць цілого краю.

В т-ві „Будучність“ найде кожна робітниця моральну й матеріяльну поміч, правну пораду, на випадок потреби захист у своїй власній хаті, а хлібодавці добрих і совісних робітниць не чужих, а своїх. Зголошення в членство приймає щодня канцелярія Секретаріяту у Львові (Ринок ч. 10., II. пов. домівка Повітового Т-ва Кредитового) і на домагання видає статути.

Заінтересовані — як шукаючі служби, так і хлібодавці можуть звертатись там по інформації щодня крім неділі і свят від год. 8 рано до 2-гої попол.

Евстахія Тишинська.

Ще про ген. Кутєпова.

У Парижі щез безслідно бувший царський генерал Кутєпов. Він вів на еміґрації дуже активну протибільшовицьку діяльність і тому між його однодумцями панує переконання, що його позбулись більшовицькі аґенти. Під проводом ген. Шатілова влаштували російські еміґранти в Парижі віче з цього приводу, а французька поліція приарештувала рос. студента Осовича, який недавно приїхав з Праги і який 10 днів тому мав оповідати своїм товаришам, що в сні бачив, як хтось пірвав ген. Кутєпова і помістив його в якімсь домику в околиці Парижа. Бувш. радник радянського посольства в Парижі Бесідовський дав журналістам пояснення, що московський уряд живо цікавився акцією Кутєпова. Покищо лема ніяких познак, де Кутєпов міг би бути. Є теж чутки, що Кутєпов виїхав на Далекий Схід, щоби орґанізувати протибільшовицький рух.

Ювилей Революційної Української Партії.

Дня 11. лютого 1930 р. минає 30 років з дня заснування РУП — першої української політичної партії на Наддніпрянській Україні.

Всім відомо, яку велику ролю відіграла РУП в українському визвольному русі. З рядів цієї партії вийшли майже всі ті діячі, що активно виявили себе в революційній боротьбі 1905, 1917 та дальших років.

Всупереч культурницькій аполітичности та „українофільству“ попереднього покоління, українська революційна молодь початку XX. століття поставила руба питання про революційну боротьбу проти національного й соціяльного поневолення українських мас і цю боротьбу провадила з надзвичайним запалом і великими успіхами.

РУП сформулувало національну програму молодої України, поставивши в першій партійній брошурі „Самостійна Україна“ перед очі широких народніх мас ідеал незалежної республиканської й демократичної України. Будучи політичною партією й активно борючись за національно-політичне і соціяльне визволення трудових мас України, РУП зробила великої ваги *історичне діло:* ті революційні українські елементи, які раніше розпливалися в російськім морі, пропадали для України, бо приставали до російських революційних партій, — після заснування РУП повернули до українського ґрунту і положили своєю політичною діяльністю міцні підвалини під визвольний український рух XX. століття.

Основне ядро РУП, найактивніша й найчисленніша частина її членів, прийняло року 1905 назву УСДРП; інші елементи, що належали до РУП, дали початок також іншим політичним партіям (с. р. НУП. Рад. Дем. й ін.). Тимто й ювилей РУП є не тільки святом соціял-демократії, але має характер загальнонаціональний.

Беручи на увагу сказане, ювилейний комітет, утворений з ініціятиви Закордонної Делеґації УСДРП, улаштовує присвячену історичній і політичній оцінці діяльности РУП врочисту академію, що відбудеться 11. лютого 1930 р. в Празі і оцим запрошує всіх громадян відгукнутися на це свято.

Академія відбудеться 11. лютого в 7. год. веч. в салі „Кочана“ (Praha, inohrady, Korvnni tr. 32).

До ювилейного комітету ввійшли: *К. Антонович, К. Безкровний, Б. Бутовський, Е. Вировий, Е. Голіцинський, Г. Довженко, В. Дорошенко, О. Коваленко, І. Мазепа, Б. Матюшенко, М. Матюшенко, Ст. Смаль-Стоцький, В. Старосольський, П. Феденко.*

Адреса для привітних листів і телеграм: Д-р Б. Матюшенко, Прага, Kateřinska 32

Просимо інші часописи передрукувати.

„Інститут Східної Европи“.

У Вильні організується „Інститут Східної Европи“ разом з 3-літньою вищою школою.

З „Курера Віленського“ довідуємося, що з ініціятиви посла Януша Єнджеєвича основується у Вильні „Науково-Дослідний Інститут Східної Европи“, при якому буде вища школа з 3-літним курсом, взорована на париській школі політичних наук. Цей Інститут має бути введений в життя ще в місяці лютому ц. р.

Метою Інституту є досліджувати під історичним, географічним, господарським, культурним, суспільним і політичним оглядом землі і державні формації, положені між Чорним і Балтійським Морем, а також народи, що ті терени замешкують. Одночасно Інститут ставить собі за мету ширити знання про згадані терени й народи. Для осягнення тої мети Інститут орґанізуватиме постійні наукові секції, а також часові комісії, що матимуть завдання вести досліди в ділянці заінтересувань Інституту. Дальше Інститут вестиме власні видавництва, орґанізуватиме навчання в формі постійної школи з систематичним курсом студій і при помочі прилюдних викладів та влаштовуватиме зїзди учених, суспільних діячів і наукові прогульки по краю і за кордон. Варстатом для наукової праці Інституту має служити бібліотека ім. Врублевських, а при ній буде й льокаль Інституту (б. палата Тишкевичів при Арсенальській площі).

На чолі Інституту стоятиме Адміністраційна Рада, біжучі справи буде полагоджувати управа. Приготовні праці веде тепер інтенсивно орґанізаційна комісія, вибрана на зібранні членів Інституту 15. січня ц. р. Як виходить з дискусії в цій справі, яку подаємо за „Курером Віленським“, Інститутом живо цікавляться: проф. Ронадовський, б. голова Академії Наук, проф. К. Нітш, проф. д-р С. Еренкранц, проф. д-р В. Станевич (тепер міністер земельних реформ), проф.

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 24)

Сміх землі.

— Бачиш, як гарно після бурі. Тихо, спокійно, радісно. Так буває й в душі людини. Одягайся і ходім. Разом поснідаємо. Бо я невабаром виїжджаю й надовго.

— Куди?

— З Оленою на село. Треба їй допомогти улаштуватися.

Тепер лише Голянівський відчув дійсність.

— А що-ж я сам буду робити?

— Який дивний, — подумав Семенюк, — ясно думає, глибоко відчуває, повен високих ідей, а чинної енергії чортма... Ти, кажу, — по батьківськи відповів Голянівському, — теж поїдеш на село. Ну, а тепер ходім. Усякі зносини з Луцьком тобі забороняються, крім службових. Коли відчуєш себе цілковито здоровим, напишеш мені. Ходім бо.

Снідали в Семенюка, що взяв його під свій догляд. Олена, як завжди, була зрівноважена й усміхнена. Але... в цій усмішці чогось бракувало...

Після кожного погляду на Голянівського між її роскішними бровами виступала ледве помітна складка, а в кутках вуст застигав нерозквітнений сміх.

— Ну, мої панове! — нарешті заявила Олена, — тепер прошу вибачити: йду дещо купити на нове господарство.

— А я в службових справах.

Голянівський стямився.

— А я? Може дозволите, — звернувся до Олени, — супроводити вас?

— Візьми його, — сказав Семенюк, — та добре навантаж, як... мула. Хай везе! Не будуть дурниці лізти в голову.

Опинившись з Оленою насамоті, Голянівський потроху ввійшов у свою нормальну колію. Вдихав у себе запах її пудру, наелектризовувався її близкістю, очі заблищали й потроху почав жартувати, а навіть і сміятися.

І в міру цієї зміни складка між бровами в Олени вигладжувалася, а вуста розквітали.

— Чи дозволите завітати до вас на село?

— Прошу, — коротко відповіла.

Пополудні Голянівський проводив Семенюків на двірець. Настрій у всіх був добрий. Жарти й дотепи в устах Семенюка не згасали.

Глянувши на Голянівського з вікна вагону, Семенюк всміхнувся йому:

— Залишається двоє недобитків...

Олена глянула зі здивуванням на брата й на Голянівського, але нічого не зрозуміла.

— Негайно виїзджай на село. Чуєш?

— Безумовно! — якось машинально додала Олена.

Поїзд відійшов.

— Які вони милі! — думав Голянівський, — правдиві сонця діти.

Ввечорі, щоб стримати себе від „Стиру“, Голянівський пішов до кіна. Чого не міг зробити Семенюк своїми жартами, того доконали Пат і Паташон. Сміх освіжив його. Перетомлений до краю, спав дуже міцно. А вранці виїхав на землемірні роботи.

XXXI.

Лідія ввесь час стежила за Голянівським. Від неї не скрився ні один крок. Протягом короткого часу вона зібрала про наших приятелів досить докладні інформації.

Не все вона розуміла з того, що чула від Голянівського. Все-ж таки одно для неї було очевидно: що вони вступлять на шлях праці для свого народу. І з цього боку вони обидва рисувалися їй трохи героями, таємничими й привабливими. І в ці моменти тягнуло її до них, хотілося розкаятися, оповісти про свої страждання.

То знову ставали вони для неї цілковито чужими, навіть ворогами. Душу охоплював острах, передчуття чогось страшного, навіть ненависть до них за те, що вони мають право погорджувати нею, призирати її і весело жити на світі.

Особливо вона ненавиділа Олену. Колиб не вона, не висмикнув би він з моїх рук.

Призирство, яке вона звалилися на її голову за національну зраду, почуття слабости перед тою здоровою жінкою, заздрість, вражене почуття себелюбства, страх перед чимсь невідомим, — все це захвилювало в її душі.

Лідія кидалася, як розбурхана стихія, як загнане звіря, даремне шукаючи якогось надзвичайного виходу з свого положення.

Одна думка її ще втішала й підтримувала: вона була переконана, що Голянівський не знає, що розмовляв власне з її батьком.

— Але все одно довідається. А тоді що?

Минуло кілька днів. Голянівського ніде не зустрічала. Почала хвилюватися.

Ішла якось по вулиці Богдана Хмельницького.

— Добрий вечір, панно Леокадіє! — почула голос Слівінського.

Дігнав її. Пішли разом.

— Скільки раз я вам уже казала, що моє імя не Леокадія, а Лідія.

— У нас такого імени нема.

— Але в мене є. Прошу надалі називати мене так, як мене охрестили.

— Е, це непрактично. Мене охрестили Слива, а я називаю себе Слівінський. Хіба-ж ця маленька зміна не варта посади й запеченого шматка хліба? Хе-хе-хе!

Огидою повіяло на неї від цього сміху!

— А якої ви національности?

— Я й сам не знаю. А властиво такої, яко треба. Хе-хе-хе! За росіян був росіянином, в петлюрівців — українцем, а тепер — поляком. Треба бути практичним. Ви це певно добре розумієте? Хі-хі-хі!

У душі Лідії кипіло.

— І ви не відчуваєте докорів совісти?

— А хіба я кому роблю що злого? Ви теж змінили релігію й національність і, бачу, почуваєте себе дуже добре.

— Прошу мене не торкатися.

— Панно Леокадіє, чого ви це сьогодні така сердита? А з тим гайдамакою то ви зовсім інша. Бачив вас у „Стиру“, бачив! Дуже мило були...

— Пане Слива!

— Не Слива, а Слівінський, — промовив.

— Або ви замовчите, або попрошу залишити мене.

(Продовження буде)

Ян Кухажевський і інші. Велику прихильність для мети Інституту виявляє теж міністерство освіти.

При кінці зазначимо, що вища школа Інституту, якої виклади мають відбуватися вечорами, видаватиме дипльоми. Ініціятори сподіються, що цій школі, яка ставить собі за мету приготовити м. ін. кандидатів для державної і самоврядної адміністрації, міністерство признасть в короткому часі управнення вищих шкіл.

На господарські теми.

Агрономічна праця в краю.

2. Праця агрономів на місцях.

Завданням агрономів на місцях є вчити сільських господарів, щоби вони мали якнайбільші прибутки з одиниці площі та з цілого господарства. Ця наука не може бути подана ані в один день, ані за рік, а мусить подаватись систематично, стало тому, що добробут сільського господаря залежить від цілого комплексу ріжних змінливих чинників і явищ. Це все вимагає повсякчасного студіювання, випробовування та пристосовлювання все нових і нових кращих метод, головно-ж попереднього і то докладного студіювання ґрунтових, кліматичних та економічних умов кожної окремої місцевости.

В сучасному праця агрономів на місцях, у більшости, не є такою, якоюб вона повинна бути і то з ріжних причин. На превеликий жаль у де-яких повітах краю, протягом 1 року мінялося 3—4 агрономи. Таке часте змінювання в повітах одного агронома другим, — є марним витрачуванням народнього кооперативного гроша. Всякий робітник, а тим більше агроном є і буде цінним та корисним лише тоді, коли він протягом довшого часу працює на одному й тому-ж місці, в одній і тій-же галузі.

Але це ще не все. В де-яких Повітових Союзах Кооператив, повітовим агрономам, як звісним службовикам — доручається роботу зовсім не агрономічного характеру, яку можуть виконувати інші, без агрономічної освіти, і то тоді, коли в повіті є так багато непочатої агрономічної роботи, а працьовників в цій галузі так мало. З цього, дуже часто повстають непорозуміння у взаїмовідносинах Дирекції Повітових Союзів Кооператив з повітовими агрономами і то, в більшости, ізза недостачі точного означення праці агронома, його прав і обовязків.

Трапляються й такі випадки, що Повітові Союзи Кооператив закуповують ріжні сільсько-господарські машини, приладдя, насіння та погної не порадившись наперед в цій справі зі своїм повітовим агрономом, а потім вимагають від агронома пропаганди всього цього серед селянства безогляду на те, чи воно принесе користь сільському господареві чи ні. А так не повинно бути. Агроном може пропагувати лише те, що є корисним, а перед некорисним остерігати. Думаємо, що й кооперація теж саме має робити, бо і їй повинно ходити в першу чергу також про добробут своїх членів, а потім уже про прибутки від продажі. Отже в цьому питанні розбіжности не може і не повинно бути, а лише тісна співпраця.

До понехання агрономами праці в повітах багато причиняється мале матеріяльне винагородження, але про це буде мова далі.

Не можна поминути й того, що наші агрономи по повітах не мають на місцях бібліотек, з яких можливо булоб черпати ті чи інші відомости, так потрібні в щоденній практичній праці, навіть, іноді, не мають місця, де можна булоб полагоджувати свої канцелярійні справи, чи приймати господарів, які приходять за порадами. Не мають вони і спеціяльних, встановлених однаково для всіх щоденників своєї агрономічної праці в повіті та інших потрібних книжок, з яких наступники моглиб довідатись про працю в цьому повіті їх попередників, скористати з неї, не робити вдруге того, що вже робилось. А все це повинно бути.

Отже в майбутньому треба подбати, щоби повітові агрономи як найдовший час працювали на одному місці. Це буде запорукою того, що вони матимуть можливість докладно ознайомитись з ґрунтовими, кліматичними та економічними умовами, вимогами та можливостями господарки даної місцевости, зжитись з місцевим населенням, пізнати їх болі, горе та знайти ліки на все. Агрономи при Повітових Союзах мають виконувати лише працю агрономічного характеру, яка повинна бути коли не точно, то бодай приблизно намічена в залежности від місцевих умов та потреб. Такого намічення можна досягнути шляхом спільних нарад представників Кооперації, Філій і Кружків „Сільського Господаря" та свідоміших господарів даного повіту чи району. На таких нарадах не повинно бракувати й голосу агронома і то не тільки свого, а й запрошених зі сусідніх повітів та Централі „Сільського Господаря".

Права й обовязки повітового агронома, як службовика чи то Повітового Союзу Кооператив чи іншої установи повинні бути точно визначені. У всіх питаннях, що будуть торкатися сільського господарства, агроном у Повітовому Союзі Кооператив повинен мати рішаючий голос, як фахівець і відповідальна особа в цій галузі.

Для повітового агронома повинна бути окрема кімната, або бодай окремий стіл чи то у Повітовому Союзі Кооператив чи у Філії „Сільського Господаря", де можна булоб переводити канцелярійну працю та приймати господарів, що будуть звертатись за порадами. Також повинна бути й агрономічна бібліотека та ріжні пробки. На бібліотеку та пробки періодично асиґнувати гроші.

Інж. Антін Романенко.

Морська конференція у Льондоні.

Льондонська преса пише, що на останнім пленарнім засіданні конференції Мекдональд заявив, що дальші наради не можуть відбуватись публично у присутности представників преси. Наради ведуться в справі тонажу і обмеження морських зброєнь після катеґорій. Англійська та американська делеґація уагіднили свої думки про французький проект визначення тонажу. Італійський представник Ґранді заявив, що справу тонажу можна вирішити тільки після вирішення справи методи роззброєння фльоти і після ухвали технічного переведення цих роззброєнь. Стімсон сказав у промові, що справу методу роззброєння найлекше вирішити у нарадах ґруп окремих держав, а не на пленарних засіданнях. Тардіє проектує, щоби роззброєння поділити на 6 катеґорій: роззброєння воєнних кораблів, гидропливів, кружляків великих, кружляків малих, підводних лодок і торпедовців.

Д-Р ІВАН РАКОВСЬКИЙ.

Яка буде наша перша енциклопедія?

1. Потреба і засоби „Книги знання".

Майже 180 літ минуло від того часу, коли в Парижі почала виходити книга, що мала обняти основи всього тодішнього знання, а яку її творці назвали грецьким словом „енциклопедія".

З поступом культури й цивілізації такі „енциклопедії" стали необхідними підручними книгами кожної освіченої людини і сьогодні кожний культурний народ має такі підручники, не лиш загальні, але й присвячені поодиноким ділянкам людського знання, в ріжних виданнях і ріжного обєму. З культурних европейських народів одні тільки українці не мають дотепер такої книги знання, не лиш тому, що складення такої книги вимагає багато часу й труду та згідної співпраці більшого гуртка знавців поодиноких наук, але головно через те, що видання такого твору вимагає значніших грошевих засобів. Через те кількаразові спроби видання енциклопедії у нас кінчилися невдачею.

Але потреба такого твору у нас здавна вже давалася болюче відчувати, тому й не диво, що в останніх літах накладці таких енциклопедій сусідніх чужих народів зверталися до наших письменників з предложенням, перекласти їхні енциклопедії на українську мову і вже дуже близько доходило до того, що перша енциклопедія в українській мові булаб появилася накладом чужинців.

Але тимчасом знайшлись у нас люди й установи, які зважились на таке, на наші відносини, велике діло і перша наша книга знання створюється нашими власними силами. Ми знаємо, що це багатьом нашим людям видається неймовірним. Коли тільки стало відомим, що здійснюється мрія видання нашої першої енциклопедії, по нашому городі, Львові, розійшлись дві протилежні чутки: одні запевнювали, що згаданий твір видається за більшовицькі, а другі, що за польські гроші. Так мало в нас довіря в свої власні сили, так дуже звикли ми шукати у чужих допомоги! Отож, можемо запевнити одних і других маловірів, що наша перша книга знання виходить за гроші таки наших галицьких земляків. Усіх невірних Томів відсилаємо до дирекцій наших спільницьких (кооперативних) товариств: „Рідна Школа", „Покутський Союз" і станиславівський „Союз Кооператив", які власне видають цей твір і служать кожному докладними поясненнями. Знаємо також, що є й такі, здавалось-би освічені люди, які стоять на „засадничому" становищі й голосять, що ми, себто галицькі українці, не вспіли видати своєї енциклопедії, бо ми не доросли ще до такого великого діла. А тимчасом грошеві засоби, конечні на видання цього твору вже приладжені, осібна нова друкарська машина і папір, з першорядних заграничних фабрик, вже спроваджені, рукопис до перших зшитків вже майже готовий і впорядковується та в найближчих днях почне складатися. Тепер уже не може бути мови про те, чи в нас енциклопедія є можлива, — вона вже видається — а тільки, яка вона повинна бути, бо слушні й можливі до виконання бажання можна ще обміркувати.

З приємністю мусимо зазначити, що звістка про близький початок видання першої нашої книги знання викликала, як на наші відносини, велике зацікавлення. Воно проявилось у численних порадах і побажаннях, звернених безпосередньо до видавництва, а також у відзивах у наших часописах, де висловлені були погляди на те: „Якої нам треба енциклопедії?" Розуміється, видавництво нашої першої енциклопедії дуже вдячне за всі такі уваги й побажання та по змозі старається піти їм назустріч, бо видавці перш за все раді би задоволити потреби якнайширшого загалу й гаряче бажають дати нашій суспільности культурний твір, що станув би на висоті свого важкого завдання. Власне завдяки ласкавій допомозі багатьох наших світлих земляків, з яких одні приняли співробітництво, другі поспішили з цінними порадами, ми можемо сьогодні вже відповісти на питання: „Яка буде наша перша енциклопедія?"

Перш за все мусимо зазначити, що перша наша книга знання буде невеличка. Інші культурні народи мають такі твори кількадесятитомові, ми на перший раз мусимо вдоволитися трьома томами, в обємі приблизно 120 аркушів друку. Інші культурні народи мають побіч великих многотомових, такі „малі" енциклопедії, призначені власне до масового поширення. Своїм обемом наша перша книга знання значно перевищатиме недавно видані „малі" енциклопедії Брокгавза, Гердера і Маєра та дорівнюватиме „Малому Лярусови". Коли для широких мас таких культурних народів як німці й французи вистарчають вповні згадані малі енциклопедії то і для нашого народу вповні вистарчить покищо наша трьохтомова книга знання.

По друге, як це вже зразу було сказано в перших звістках про нашу книгу знання, вона буде „загальною" енциклопедією. Безперечно, нам дуже потрібні також словники мови, книги по українознавству та особливі енциклопедичні словники, для ріжних ділянок людського знання, одначе перш за все таки найбільш потрібною для нашого широкого загалу є „загальна енциклопедія", як справедливо каже д-р М. Рудницький[1]) „перший підручник, необхідний на столі до праці кожного інтеліґента (себто: освіченого українця), поруч інших його книжок, каламаря і паперу, а тимсамим необхідний для кожного, хто хоче стати інтеліґентом (розуміється: освіченим українцем).

Така мала „загальна" книга знання не може бути, як це слушно зазначив добр. Ст. Сірополко[2]), ані словником української мови, ані термінольогічним словником з усіх ділянок знання, а тим менче словником абстрактних понять та вмовлених ідей; такі жадання можна ставити тільки до кількадесятитомового повного словника нашої української мови, який у майбутньому вийде заходом нашої Академії Наук. **Відповідно до свойого обему наша книга знання обнимати буде найважніші дані з усіх ділянок людського знання, з особливим місцем для українознавства та потреб нашого освіченого загалу.**

(Продовження буде.)

[1]) „Діло", ч. 274, з д. 11. XII. м. р.

[2]) „Діло", ч. 8. з д. 12-10 д. м.

Воююче москвофільство.

Сумні події в Журавенщині.

Підсилене санаційною опікою передвоєнне галицьке москвофільство віджило і зачинає вести свою руїнницьку роботу головно по більше відсталих округах нашої країни. До таких округів належить жидачівський повіт, а в нім, вокрема, журавенська судова округа. Перед війною ціла та округа потопала в пітьмі москвофільського обскурантизму. Війна і післявоєнні наші переживання завдали рішучий удар москвофільству в Журавенщині. Від тоді й зачалася плянова українська праця на всіх ділянках нашого життя в цьому куті нашої землі. Ця праця напевно булаб уже давно довела до повної ліквідації москвофільства в Журавенщині, якби не специфічні місцеві обставини, що дозволили йому коротати своє непочесне істнування до нинішнього дня, ба, більше того, навіть довели до ріжних хуліганських подвигів, котрі недавно покінчилися арештами десяток найсвідоміших українських селян повіту.

Головну команду москвофільських громил повіту має у своїх руках д-р Лакуста, адвокат у Журавні, котрий, як того йому треба, вмів і вміє удавати українця. І так в 1918 році, за української влади, він публично маніфестував свій перехід до українського національного табору. Але змінилися обставини і д-р Лакуста змінився й собі. Другим москвофільським чинником у повіті є кількох священиків, котрі завдяки давній політиці наших церковних кругів пообсаджували найкращі парохії повіту, між ін. і саме містечко Журавно.

Та всі ці, врештою нечисленні чинники не були би в силі проявити назверх навіть найменшої ознаки життя, бо по своїй суті вони до цього нездібні, якби не опіка „свише". Фактом є, що кожному москвофільському виступові патронізують польські офіціяльні чинники, котрі примикають очі і ніби не бачать, як москвофільські чорносотенці нападають на наші установи, на наші віча, концерти й театральні вистави, на поодиноких діячів і т. д. Натомісць ці самі чинники є дуже ревні, коли треба, буцім, обороняти москвофілів перед українською небезпекою. На ділі і — ніхто москвофілів не зачіпає. Бо й пощо? Ніякої реальної сили вони не представляють і одинокою розумною тактикою у відношенні до них є лишити їх власній долі, чи позитивною працею серед народніх мас довести до остаточної їх ліквідації. Наш національний табор не раз і не два міг використати свою чисельну і моральну перевагу над москвофільством в повіті, але свідомо не робив цього — в імя вищих наших інтересів і головно з уваги на рештки цих одиниць зпоміж селянства, які задля темноти й невіжества ще плентаються у хвості москвофільських вождів.

Одначе саме ця спокійна і зрівноважена тактика українського національного табору в повіті доводить москвофільських ватажків до скаженої люти. Вони просто зі шкіри вискакують задля того, що їх на кожному кроці ігнорується і тому самі нас провокують. У першій лінії взяли вони собі за ціль знищити місцеві українські установи. Раніш не обійшлася ніодна театральна вистава в місцевій читальні в Журавні, або віче чи збори, без нападу москвофілів. Вечором збиралося москвофільське шумовиння й обкидало читальняний будинок градом каміння та цегол. Дійшло до того, що треба було посправляти віконниці на вікна, а підчас вистав організувати сторожу, бо інакше годі було обігнатися від нападів москвофільських громил. Бачучи, що ці хуліганські напади не помагають, звернули москвофіли свою ненависть проти поодиноких осіб зпоміж місцевої української інтелігенції. І так зорганізували вони напад на адв. канд. Романа Шенкірика, якого побили до крови, а кацап Крушинський, адв. конц. з канцелярії адв. Лакусти, вдарив публично на церковному цвинтарі в лице визначного й загально поважаного українського священика о. Болнара, пароха з Яйковець, за те, що після святочного Богослуження на святі „Просвіти" в Журавні українці співали гимн „Боже великий, єдиний". У минулому році обкидали москвофіли в ночі камінням директора складниці ПСК Садовського і тяжко його поранили на лиці. Про всякі менші напади і не згадуємо.

Таксамо проявляли москвофіли свою активність, коли в Журавні відбувалися якінебудь українські віча чи збори. Два роки тому зорганізували вони напад на о. прелата Куницького підчас віча, влаштованого місцевою органiзацією УНДО, а ще в минулому році підчас зборів, присвячених громадським справам, на яких реферували пос. Целевич і сен. Троян, мали москвофільські засліпленці відвагу явитися під вікнами читальні, в якій відбувалися збори і проспівати „Пора за Русь святую".

Церква в Журавні теж не перестає бути тереном постійної кацапської кирині. Українському хорові місцевий парох о. Юрків заказав співати в церкві. До церковного брацтва не приймає жадного українця. Церковний будинок, т. зв. дяківку, він віддав кацапській кооперативі і читальні, тоді, як сотрудник українець о. Чепель мусить мешкати в комірнім і просто примирати з голоду, бо парох не платить ні за комірне, ні не дає сотрудникові жадного удержання з приділеного церковного поля. Хоругов, яку за почином о. Чепеля спровадило до церкви молоде дівоче брацтво, о. Юрків не позволив сотрудникові посвятити, бо хоругов вишивана і прикрашена жовто-блакитними лентами. Українці мусіли майже фізично боронити хоругов перед нападом москвофілів у церкві. Всеж таки на днях у ночі москвофіли закралися до церкви і здерли цю ленту, роздобувши якимсь чином ключ (що його о. Юрків переховує у себе). Вища церковна влада у Львові, до якої українські міщани Журавна вже вислали десяток меморіялів і писем у цій справі, мовчить і ні пальцем не рухає, аби положити край ріжним москвофільським провокаціям і бешкетам.

Не інакше діється по селах. Всюди там, де кацапи мають хочби найменший гурт своїх однодумців, стараються вони ґальванізувати його підюджуванням до хуліганських виступів. У Ляховичах Подорожних, де дідичем є посол Б. Б. граф Дідушицький, москвофіли насильством і шахрайством опанували цілу громадську раду. Виборчий протест українців до воєвідства в Станиславові не мав успіху. В останньому часі вчіпилися кацапи церкви. Місцевий парох о. Кухта зорганізував церковний хор. Кацапи до хору не вступили, але коли підчас Свят хор уперше виступив в церкві, кацапи, які скрилися на хорах, зачали співати окремо собі, з чого вийшло замішання і суматоха. Тільки завдяки тактові о. Кухти не дійшло до поважніших подій у церкві. Слід зазначити, що москвофіли заздалегідь замовили собі поміч місцевої поліції, котра з наїженими крісами патролювала підчас Богослуження коло церкви, чого досі ніколи не бувало. Селянина Лика, українця, що післаний о. Кухтою на хори, намагався заспокоїти кацапів, вони зіштовхнули з хорів.

Але вершком москвофільських подвигів було те, що вони зробили в селі Дубровка. Як усюди по селах Журавенщини, так і тут українське селянство використало святочну пору для коляди на „Рідну Школу". Першого і другого дня Різдва колядували дубровські селяни на „Рідну Школу". Кацапів ніхто не зачіпав і не йшов до них з колядою. А потім багато селян зібралося до читальні на звичайні сходини. Кацапи постановили скористати з того і зорґанізувати на читальню напад. Гурт кацапських громил, користаючи з вечірньої пітьми, з колами й револьверами підійшов під читальняний будинок, зачав розбивати вікна і двері і стріляти до середини. Поодиноких селян, які хотіли видістатися на двір, кацапи били колами і палками, наприм. Романа Мисака і його сина Максима, якому вкрали шапку. Того самого вечора вибили кацапи вікна ще й двом найсвідомішим селянам-українцям, поважним громадянам Дубровки: Томкові Мудрому і селянці Марці Кулик.

На Новий Рік, 14. січня ц. р., по принятому звичаю відвідав Дубровку гурт українських парубків зі села Володимирці і Тарнавка. Такі взаїмні відвідини водяться тут здавна. Але кацапи, на яких тряслася шкура задля їх останнього нападу, гадали, що володимирчани і тарнавчани прийшли відплатити їм за цей напад. Хлопці перейшли село, заколядували, проспівали кілька пісень і вернули знова до своїх сіл. На нікого вони не нападали й нікого не били, взагалі нікому тоді не впав ні волос з голови. Але залякані кацапи змобілізували всі сили. Вони вислали післанців до перших найближчих поліційних постерунків: Журавна, Лядович Зарічних і Сулятич, які в свою чергу розтелефонували про „український напад" до староства в Жидачеві. Не диво, що вечором нахлинули до Володимирець цілі хмари поліціянтів. Зачалися переслухування, труси і в результаті жандармерія заарештувала у Володимирцях 27 хлопців, яких з наїженими багнетами провела немов не знати яких злочинців до Журавна, де переслухувала їх дальше і дня 15. січня ц. р. 17 з них, частинно покованих, відставила до арештів окружного суду в Стрию.

Ось так закінчилася остання покищо кацапська провокація в Журавенщині, закінчилася трагічно, бо арештом 17 неповинних українських селянських хлопців. Відповідальність за цей каїновий вчинок паде на голови кількох одиниць зпоміж кацапської інтелігенції повіту, які, сильні піддержкою „свише", таким чином вилядовують свою сліпу ненависть до українства. Але треба надіятися, що цим разом вони перебрали вже міру і не довго прийдеться їм чекати на гідну відповідь з українського боку. Першим таким відгуком з нашого боку буде повний бойкот кацапських хуліганів цілим свідомим українським загалом повіту.

Арештування у Виленщині

З Вильна повідомляють, що там арештовано 43 особи, яким поліція закидає антидержавну роботу серед литовського і білоруського населення. Також в окрузі Вильна арештовано понад 50 осіб, які належали до товариства заснованого на місце зліквідованої білоруської „Громади". Підчас ревізії сконфісковано багато антипольської літератури, друкованої у Ковні і Берліні. У Вильні арештовано між іншими також секретаря посольського білоруського клюбу Петкуна.

З мадярського парляменту.

Мадярський парлямент зібрався після довшої перерви, спричиненої конференцією в Газі. Коли ґр. Бетлен від державної партії почав здавати справоздання про гаські наради, ліві партії заглушували кожне його речення вигуками. Сензаційною для парляменту вісткою було: що Югославія відкликала своїх мирових суддів у справі „відшкодувань" для архикнязів і звернулась із цією справою до Ліги Націй.

Робітничі заворушення в Гамбургу.

З Гамбурґу прийшли відомости, що там дня 31. І. були великі робітничі заворушення, викликані безробіттям. Демонстранти під проводом комуністів цілий день мали сутички з поліцією, яка потурбувала кілька осіб, а вечером у цілому місті було так неспокійно, що поліція здобувала вулицю за вулицею як підчас горожанської війни. Багато комуністів арештовано. Поліція стріляла до демонстрантів, але нікого не поранила ані не вбила. Комуністи поранили камінням кількох поліціянтів.

З концертової салі.

Виступ п. Іванни Синенької-Іваницької в Коломиї.

(З приводу замітки про недалекий концерт нашої співачки у Львові.)

В замітці „Діла" подано, що наша співачка, абсольвентка празької консерваторії, концертувала минулої осени з великим успіхом у Чехословаччині та Буковині. Це місце треба доповнити додатком: і в Галичині, а саме в Коломиї. Тут дала вона власний концерт дня 3. грудня минулого року. На жаль, досі ніхто з компетентних кругів не подав про нього ґазетної звістки, чим зроблено молодій артистці кривду. Щоб у часті направити її, а рівночасно віддати співачці-артистці належну шану й дяку за той, під кожним оглядом, милий концерт, позволю собі я — менше компетентний — згадати про нього, хоч і в доволі опізнений час, та передати враження, що досі залишилися ще в душі.

На програму концерту зложилися: Нижанковського: „Минули літа молодії", Людкевича: „Подайте вістоньку", Січинського: „Дума про гетьмана Ничая", „Русотто": Коль Нідре, Томаса: арія з опери „Міньон", зі збірника Лисенка: „Почаївська Мати Божа", Лисенка: „Айстри", Людкевича: „Спи, дитинко моя", Пуччінього: арія з опери „Мадам Батерфляй", Сметани: арія Барчі з опери „Губічка" (Поцілуй) і народні пісні. Фортепяновий достріій спочивав в умілих руках п. Новодворської.

Добірна й ріжнородня програма дала змогу доволі численно, як на наші відносини, зібраній публиці познайомитися з усіми небуденними цінностями музичної артистичної культури молодої співачки. Мягкий, чистий голос із широким діяпазоном, з дещо металічною закраскою в горішній гамі, правильна інтонація, чиста й виразиста вимова, вже по перших точках заполонили слухачів. З правдивою насолодою слухалося пісні за піснею, в яких співачка виявила глибоке розум'іння музично-вокального мистецтва. Перше за все вражала своєю красою інтерпретація єврейської мельодії Коль Нідре, Томаса арії з оп. „Міньон", Сметани з оп. „Губічка", в яких артистка виказувала велику вправу в орудуванні голосом; та найглибше захопила серця слухачів неаб'вняними лемківськими піснями, відспіваними з глибоким чуттям і зрозумінням. До пісень достроювалася мила поява співачки, її постава й безпретенсійна свобода на сцені.

Публика ширими оплесками нагороджувала молоду, многонадійну силу, домагаючись, не без успіху, наддатків, ушанувала її цвітами та з правдивим, давно в Коломиї невиданим, мистецьким задоволенням покидала салю Щадничої Каси.

Д. Николишин.

Більшовики фальшували долари.

„Н. В. Журналь" повідомляє на підставі інформації берлінського „Нахтсавсгабе", що оборонець обвинуваченого у процесі фальшівників долярів, друкаря Беля, д-р Сак обовязався предложити судові докази, що фальшиві долари друковані у московській державній друкарні, і що ці долари доставили до Німеччини агенти Центральної Екзекутиви Комуністичної Партії. Д-р Сак має докази, що радянський уряд підчас більшовицько-китайської війни друкував велику кількість фальшивих долярів та китайської валюти. Всіх фальшивих банкнотів надрукували більшовики на суму два і пів міліярдів долярів, з чого великі суми вислано через Монголію для більшовицької далеко-східньої армії. В цю фальшівницьку акцію радянського уряду були втаємничені: секретар центральної екзекутиви Енукідзе, член народнього комісаріяту фінансів Юровський, який брав участь у вбивстві царя Миколи II. і член політбюра Кабанович.

Технічну роботу при фальшуванні долярів провадили Ясінський та Гайнц. Комуністи мали поручення вимінювати фальшиві долари за правдиві у всіх державах Европи.

Сенат.

На засіданні сенату 1. лютого сен. Шарський реферував закон про випуск II. серії долярової позички. Проєкт закону приняли в стилізації, предложеній соймом. Потім Шарський реферував проєкт закону про податкові пільги для капіталу. Він зазначув, що капіталізація в Польщі може наступити щойно після введення податкової реформи. Довгоречинцеві кредити вже давніше звільнено від того податку, тепер черга на короткоречинцеві кредити, отже на банкові вкладки й ін. Від липня м. р. замітний відплив вкладок із банків. Тому треба протиділати. Закон не принесе державному скарбові шкоди, бо податок від вкладок не перевищить 6 міл. річно.

Сен. Ґрос (ППС) заявляється проти закону, бо він спричинить, що банки зароблять при цьому 1 проц. Коли вже уряд хоче робити міліоновий дарунок, то краще хай увільнить від доходового податку найнижчі кляси.

Після реф. Шарського приняли проєкт закону про додаткові кредити на розбудову сойму.

Земельна комісія.

На засіданні земельної комісії мін. Янта-Полчинський в експозе зясував т. зв. малу програму поборювання кризи в хліборобстві. Засобами до того є: 1) позбутися надвишки жита в краю, 2) конвертування короткоречинцевих зобовязань, які має хліборобство на середньоречинцеві, 3) установлення мораторії для зобовязань хліборобів.

Напад на почтовий віз.

У Мельці біля Кракова два бандити з револьверами та ручними ґранатами напали на почтовий віз із листами та грішми. При цьому бандити вбили почтаря Понда, що хотів відібрати мішки, а начальника почти Новака зранили. На вкраденім возі втікали містом, колиж люди пустилися їм надогін, кинули два мішки з грішми. В лісі розпороли третій мішок, але найшли в ньому лише листи. З люти подерли листи, відпрягли коні та почвалали далі в ліс. Вкінці на леваді оставили коней, а далі пустилися втікати пішки. В погоню за бандитами пустили поліцію та військо. З Тарнобжеґа випустили тресованих поліц. собак, бо бандити скриваються в лісах.

Присуд білорусів.

Перед апеляційним судом у Вильні закінчився процес проти 28 білорусів, яких обвинувачували в тому, що у півн.-сх. воєвідствах орґанізували компартію Зах. Білоруси. По 15 літ тюрми засудили 4-х обвинувачених, по 12 літ трьох, по 10 літ 3-х, на 8 літ одного, по 6 літ шістьох, на 5 літ одного, на 4 роки одного, по 3 роки пятьох, по 2 роки трьох.

Після димісії Прімо де Рівери.

Президент ради міста Мадриду та кількох радних подалися до димісії. Король, як і досі, головуватиме що четверга на засіданні ради міністрів. Союз журналістів просив премієра Беренгуера привернути свободу преси. На засіданні ради міністрів дня 1. лютого постановили впроваджувати постепенно давній адміністраційний устрій, затвердили статут федерації студентів і привернули на становища багато професорів університету, признавчи їм давні степені. Виклади в мадридському университеті зачинаються 3 лютого, в барсельонському у вівторок.

Новий львівський воєвода.

Львівського воєводу Пілецького покличуть у Варшаву до мін-ства вн. справ на становище інспектора. Воєводою буде мабуть староста Володимира Волинського Трояновський.

Справа ґен. Кутєпова.

Париська поліція арештувала російську емігрантку, приятельку жінки шефа відділу ДПУ в більшовицькому посольстві. Арештували її в звязи з таємничою справою ґен. Кутєпова. На слід тієї жінки напровадив поліцію один із бувш. російських старшин, тепер шофер таксівки. Перед арештуванням перевели ревізію в мешканні емігрантки. Подробиці держать у тайні.

400 тисячна Фаш. ґвардія.

Римські часописи подають, що фашистівська ґвардія нараховує 400.000 крісів і кількасот скорострілів.

Хто буде наслідником Масарика?

В ЧСР йде далі дискусія в справі наслідника през. Масарика. Провідник німецьких аґраріїв Фр. Крепек сказав, що німці віддадуть голоси на того кандидата, який дасть найбільші ґарантії, що поступатиме згідно з Масариковою політикою. Замітне, що й сам президент Масарик бажає, щоби й далі ведено дискусію на цю тему аж поки справа зовсім не вияснится.

Протибільшовицька орґанізація в ок. Б лої Церкви.

З Харкова прийшли вісти, що ДПУ викрило в околиці Білої Церкви протибільшовицьку орґанізацію, що від кількох місяців давалася в знаки комуністам. Проводив орґанізації Сухомлин, бувш. петлюрівський старшина. Аґентів ДПУ, що прийшли його арештувати, Сухомлин засипав револьверовими стрілами, вбив трьох аґентів і втік.

Зі спортового життя.

Польща програла з Німеччиною.

В Шамоні в півфіналі за світове мистецтво в гаківці на леді Польща програла з німецькою дружиною у відношенні 3 : 1.

У другому півфіналі виграла Швайцарія з Австрією в відношенні 2 : 1. Тому до фіналу дійшли Швайцарія та Німеччина.

НОВИНКИ

— **Голодівка у „Бриґідках".** Українські політичні вязні у Львові почали дня 1. лютого ц. р. голодівку, домагаючись покінчення слідства, котре ведеться вже від початку вересня мин. року. Власти судові і прокураторські обіцяли вже кілька разів покінчити слідство „за кілька днів", але обіцяних речинців не додержували. Перед Різдвяними Святами слідчий суддя п. Ояк і надпрокуратор обіцяли покінчити слідство найдальше до половини місяця січня, але й того речинця не додержано, так, що знетерпеливлені і переденервовані вязні почали голодівку.

— **Музей Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові** (вул. Чарнецького 24) мав в місяці січні 107 чисел (298 предметів) приросту до загального ч. 19.987 включно. Жертводавцями були пп.: дир. Алиськевич А., д-р Барвінський Б., проф. Бачинський Л., Береза Я., проф. Біленький Т., д-р Бірчак В., проф. Білецький В., о. Волошин А., о. д-р Гаджеґа В., проф. Гайдучок С., д-р Ганкевич Л., Гевак С., о. Глинський І., о. дек. Гординський Д., дир. Грицак М., Гупало П., д-р Деркачева М., Долошицька Н., проф. Ейхельман О., д-р Іванець І., інж. Кандяк І., Казанівський, Карваш, Коцюба С., Кулішка В., Лукашевич Л., д-р Левицький В., ред. Левицький-Софронів, д-р Лучаковський Т., Мармаш Р., інж. Мельник А., Музикова Я., дир. Малицька К., д-р Озаркевич Л., Ольшанський Л., проф. Лашкевичівна С., проф. Петров О., Постолюк П., інж. Рижевський В., проф. Садовська С., акад. Студинський К., Фіголь Д., Цьокан М., Чайковський Е., проф. Щербаківський В., проф. Яковлів А., проф. Ярема О. Управа Музею складає усім їм за це щиру подяку. Гостей було в цім часі 136, в цьому одна шкільна прогулька. — **Я. П.**

— **Український хор „Ліра".** „Ляйпціґер Нaecте Нахріхтен" з дня 25. січня ц. р. подає новинку про продукції українського хору „Ліра" під орудою М. Гороха. Часопис хвалить гарні голоси, експерсію при передачі пісень і ріжноманітність програми. Головне признання здобуває соліст Ник. Машков, що виступає вже 6 літ на чужині. „Вуха й очі — пише часопис — зазнають своєрідної насолоди, коли слухають й бачуть український хор, не маючи сили відорватись від нього".

— **Після самовбивства учня в Самборі.** Як ми вже писали в „Ділі" за 1. лютого, у Самборі дня 31. січня кинувся під поїзд учень VII. кл. тамошньої ґімназії Маркус Дінстаґ. Сьогодні дістали ми ближчі відомости про причини самовбивства цього молодого хлопця: Маркус Дінстаґ був відзначаючим учнем, дуже амбітним і діставши тільки одну лиху ноту з історії від проф. Монда, взяв собі цю лиху ноту так до серця, що скочив під поїзд і згинув. Перед смертю цей учень скаржився своїм товаришам, що професор Монд погрожував йому злою нотою за те, що він одного разу в зденервуванні шпурнув книжкою на лавку і тим викликав гнів професора. Проф. Монд не забув своєї погрози і на півріччя дав відзначаючому учневі лиху ноту з історії і це сталось причиною самовбивства. Взагалі самбірські учні І. ґімназії не цілком задоволені відносинами в цій школі: Напр. у місяці травні 1929. директор Піскозуб завісив у правах 28 учнів за приналежність до товариства, хоч судовий присуд звільнив їх від усякої вини і підозрінь. А цим „тайним" товариством був тільки український „Пласт", до якого мають право належати тільки учні, які на конференції не виказані більше як з двох предметів. Шкільна влада повиннаб глибше вглянути у відносини в цій ґімназії, де поведінка професорів доводить учнів до самовбивства.

— **Помер на передодні свого ювилею.** Чеський науковий світ готовився до урочистого ювилею з нагоди 70-ліття уродин чеського професора літератури в университеті в Празі Ярослава Вільчека. Вся чеська і словацька преса приготовляла вже ювилейні статті про цього заслуженого професора, але вечором перед ювилеєм Ярослав Вільчек зробив пресі і чехословацькому громадянству немилу несподіванку. Він вийшов до парку на прохід, нагло дістав удар серця і помер. Замість ювилейних статтей у пресі другого дня появились некрольоґи ювилята.

— **Вистава в Шенбруні.** У Шенбруні відбудеться у місяці травні вистава памяток по Марії Тересі. Цю виставу улаштовано з нагоди 150 літніх роковин смерти цеї цісаревої. На цю виставу перенесено всі цікаві памятки з інших віденських та ріжних музеїв. На виставі можна буде бачити меблі, костюми, бібліотеку і приватні листи Марії Тереси. Відкриття вистави відбудеться 13. травня ц. р.

— **Недуга шведської королеви.** З Риму прийшли відомости, що до Риму приїхав шведський король Ґустав, тому, що його дружина, яка від деякого часу перебуває в Італії, тяжко занедужала. Королева вже у поважнім віці і лікарі вважають недугу для її життя небезпечною.

— **Смерть внучки Франц Йосифа І.** „Н. В. Журналь" повідомляє, що на днях померла архикнягиня Єлисавета Францішка, жінка ґрафа Ґеорґа Вальдбурґа-Гоґенемса, дочка архикняжни Валерії і архикнязя Сальватора, внучка Франц Йосифа І. Померла у 38 році життя.

— **Населення Ленінграду.** Статистика з дня 1. січня виказує, що у Ленінграді живе 1,915.000 мешканців, з чого 921.000 чоловіків і 994.000 жінок. За рік 1929 населення Ленінграду збільшилось на 139.000 осіб. Як що приріст населення Ленінграду поступить далі таким темпом, то за два роки це місто матиме стільки мешканців як перед війною.

— **Що нам вішують пророки?** Берлінська пророчиця Сильвія пророкує, що в році 1930 в Европі будуть великі політичні зміни та переводи: У СРСР прийде до боротьби проти більшовиків, а ця боротьба буде мати релігійний характер. На Далекім Сході буде нова війна яка буде мати великий вплив і на Европу. Після цього в Европі явиться новий Наполеон, який штовхне усі держави на нові шляхи. В Німеччині буде диктатура одної військової особи. Так собі пророкує мадам Сильвія, а скільки вона помиляється, то як поживемо, то побачимо.

— **Жертви летунства в Анґлії.** Льондонська преса подає статистику жертв летунства в останніх роках, з якої довідуємося, що літати в повітрі не так то дуже безпечно: В 1926 р. було в Анґлії 54 випадки летунських катастроф, у яких згинуло 85 осіб; в 1927 р. згинуло 37 летунів; в 1928 р. 76 осіб; в 1929 р. було 31 катастроф, у яких згинуло 42 особи. Останнього року в цих катастрофах уратувало своє життя при помочі легкопадів 19 летунів.

— **Каріера Прімо де Рівери.** Німецька преса повідомляє з Мадриту, що б. диктатор Прімо де Рівера буде іменований командантом військ на Балеарських островах.

— **Циганський король** У Пястові біля Варшави відбулась дня 28. січня святочна коронація „короля циганів" Михайла Квієта, який назвав себе „Королем Михайлом II". Коронація відбулась у циганськім таборі з дуже великими урочистостями. З цілої Польщі та інших країв приїхали численні циганські делеґації. Після коронації цигани [illegible] великий баль, на яко-

му грала найліпша циганська орхестра. „Королева“ Седра Любіка мала на шиї золоту прикрасу, що важить 4 кг. Із Варшави приїхало на цю коронацію багато цікавих людей.

— **А молодість повернеться, повернеться вона.** „Н. В. Журналь“ пише, що у лічниці „Милосерних Братів“ у Відні переведено 7 операцій відмолоджування методою Штайнаха і що ці операції принесли дуже позитивні наслідки: оперовано двох чоловіків між 55 і 60 роком життя, одного 45-літнього, а решта пацієнтів була в дуже старечім віці і всі вони по операції направду відмолодніли тілом і душею.

— **Велика копальняна катастрофа.** У копальні вугілля на Формозі урвалася вінда, якою робітники спускалися в глибину копальні. Наслідком сильного потрясення при упадку вінди завалився шиб і 200 робітників придавила земля. Дотепер удалось добути зпід землі 35 робітників, між якими більшість тяжко поранена.

— **Смерть Емми Дестін.** На днях у Будвайсі занедужала славна співачка Емма Дестін і звернулась до лікаря у Будвайсі з просьбою зрентгенувати її. Підчас рентгенування нагло крикнула, вхопившись за голову і впала на землю, а незабаром померла на удар серця. Ця співачка властиво називалась Емма Кітль, родилась у Празі 1878 р., була членом віденської державної опери і виступала в операх на всіх визначних европейських сценах. В останніх роках жила у своїй віллі під Будвайсом.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платить кооперативам дня 1. лютого: за масло експортове, солене, пріма по 5·20 зол. за кільограм; за масло десерове несолене, пріма 5·— зол. за кг.; за літру молока 34 сотики; за літру сметани 1·70 зол.

Дописи.

БРОДИ. (Загальні Збори Філії „Просвіти“. — Иордан у Бродах). Просвітянська робота у брідському повіті підупала. Протягом 2 літ не скликувано у нас Загальних Зборів Філії „Просвіти“, а скликано їх щойно на вимогу громадянства до Головного Товариства. Але ці Збори влада розвязала і знова справа на довший час заглухла. Щойно коли з Бродів виїхав б. голова д-р Чировський, який Філією не турбувався, тоді заступник голови о. Рудкевич скликав на 16. січня ц. р. Загальні Збори Філії. Збори були дуже чисельні. Приїхало біля 150 делегатів з повіту. Сельроби, яких було до 10 осіб з двох сіл (з Чехів і Поникви) під проводом свого ватажка, дикого кандидата на посла Назаревича, почали розводити на Зборах свою демагогію, але безуспішно. Дивно тільки, що студенти, члени „Молодої Громади“, які називають себе націоналістами, весь час голосували проти „всіх і вся“ разом з сельробами. Вибрано новий виділ Філії з головою о. Клепарчуком з Чорниці. Заступником голови вибрано студ. Юрка Чубатого, голову „Молодої Громади“. Є надія, що під проводом нового виділу Філії „Просвіти“ оживе просвітянська робота в цілому повіті. — Цього року відбувся в Бродах Иордан зовсім відмінно, як попередніх літ. Місцевий священик відійшов від традиції минулих літ і зробив з Иордану урядове свято з польським духовенством, урядовим представництвом і військом. Польське духовенство заступав наймолодший сотрудник, були на святі представники староства, було й військо і військова орхестра, яка на многоліття по евангелію відіграла „Єще Польска“. Зате з українських священиків був лиш один до помочі місцевому пароохові, не співав український хор „Бояна“ і для всього українського громадянства було це свято і несвято.

ПЕРЕМИШЛЬ. (Ялинка для бідної молоді). День 26. І. 1930 р. на все останеться мені гарним, незабутним спомином. Того дня мусіла я бути в Перемишлі і натомившись цілий день, вечором зайшла на ялинку, устроєну заходом пань з Союзу Українок для бідної шкільної молоді. Сама вже саля, що була по береги виповнена малими видцями, їх родичами та знайомими, зробила на мене гарне вражіння. Молодь середних шкіл грала „Вертеп“ і всі вложених на них роль вивязались дуже гарно. Надзвичайно добре виглядав Володимир Великий та Осмомисл, котрі направду примушували нас перенестися в часи тих славних князів. Мати Божа з Ісусом зробила на присутніх дійсно незатерте вражіння своєю святістю. Появи пастушків, їх поклін малому Ісусові і представлення Йому нашого горя й недолі чи не у кожного витиснули сльози на очах. Молоді артисти перенесли наші душі на хвилину й у той нещасний край, де то ворог забороняє молитися Богу та своєю каїновою рукою руйнує і замикає Храми Божі, ці найдорожчі святині, в котрих люди знаходять душевний спокій і лік на своє горе. Після представлення внесено на сцену ялинку, а на салі комітет пань роздавав даруночки, котрі діточки своїми маленькими, тремтючими рученятами забирали як щось найдорожче. Діти заховувались весь час чемно, хоч і весело. Підчас того хор в народніх строях співав прекрасні колядки. Біля мене сиділа одна бідна зарібниця, яка з одушевленням дивилась на це свято дітей. Також само вдоволені були всі інші мами. Це хіба найкраща нагорода для аранжерів цієї ялинки.

Делегатка.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок 3. лютого, год. 7·30 вечором „Княжна Шікаго“ (ціни знижені).

Малий Міський Театр:

Понеділок, 3. лютого, год. 7·30 вечором „Міреле Ефрос“.

Театр ревії „Іонг“ — в салі кіна „Копьосей“:

Понеділок 3. II., „Серденько, стягни маску!“ Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Вівторок, 4. II., „Серденько, стягни маску!“. Дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Співаючий скікун“.

КАСІНО: Заборонені години (Рамон Новаро). Карло XII (в ролі царя: Мик. Северський, в ролі Карла: Геста Екман).

КОЛЬОСЕИ: Двобій в літаку (Том Мікс)

ЛЕВ: Чоловікове право (Біллі Дов).

МАРУСЕНЬКА: Сильна людина (на осн. повісти Ст. Пшибишевського, в гол. ролі Гр. Хмара із Театру Станіславського).

ОАЗА: Шпіон на російському дворі (Лінна Гейд)

ПАЛЯС: Звукова фільма: Корабель комедіянтів (Лявра ля Плянте).

ПАН: Маски Ервіна Райнера.

ПАСАЖ: У вічній мрації.

ПРОМІНЬ: Дикунка.

СІНЛЕВЕ Готель „Імперіяль“. Російська інвазія (Поля Негрі).

ФАТАМОРҐАНА: Любовна ніч засудженого.

ХИМЕРА: Кохання без сотика (Клара Бов).

УТІХА: Сурми кохання (Мейрі Філбин, Дж. Берімур, Дон Альвадаро).

Програма радіо.

Вівторок 4. II. 1930

Варшава (1411,7) 12·05 Шкільний поранок **Ляйпціг** (259) 18·35 Легкий концерт. **Льондон** (356,3) 20·45 Концерт радіоорхестри. **Берлін** (418) 19·00 Народні пісні. **Стокгольм** (436) 20·00 Концерт скрипака Куленкампфера. **Рим** (441) 17·30 Популярний концерт. **Прага** (487) 19·05 Популярна музика. **Міляно** (501) 20·30 Симфонічний концерт. **Брюссель** (509) 21·15 Концерт **Відень** (516,5) 20·35 Арії та пісні. **Рига** (525) 19·05 Популярний концерт. **Будапешт** (550) 16·30 Циганська музика **Москва** (825) 15·30 Популярний концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Музика молодих композиторів. **Харків** (1304) 16·00 Пополудневий концерт. **Париж** (1725) 16·45 Пополудневий концерт.

Середа 5. II. 1930

Варшава (1411,7) 16·15 Програма для дітей. **Ляйпціг** (259) 16·30 Концерт солістів. **Галін** (296) 18·30 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·15 Клясична музика. **Берлін** (418) 20·30 Французький вечір. **Стокгольм** (436) 20·45 Концерт солістів **Рим.** (441) 17·30 Концерт. **Прага** (487) 20·00 Французький вечір. **Брюссель** (509) 21·00 Французькі композиції. **Будапешт** (550) 17·00 Мадярські оперетки. **Москва** (825) 15·30 Концерт. **Ленінград** (1000) 19·30 Концерт фільгармонії. **Харків** (1304) 18·30 Концерт для села.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Головний Виділ Українського Краєвого Товариства Охорони дітей і опіки над молодю у Львові подає до відома, що члени Головного Виділу урядують в домівці Товариства при вул. Бляхарській ч. 11. I. поверх **щоденно 11 12 перед полуднем.** Там уділюється інформації в справах Товариства. 1376 2-3

Подається до загального відома, що під теперішну пору у Львові збірок на допомогу політичним вязням не переводиться і нікому не видано ані збіркових лист ані уповноважнень. — **Д-р Ст. Федак. М. Матчак.** 1392 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. В друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.